

diensten. Roger Evans van de Deichmanske Bibliotheek (de openbare bibliotheek van Oslo) hield een sterk pleidooi voor open-sourcesoftware. De bibliotheek kan hiermee een aanzienlijke besparing realiseren. Open-sourcesoftware is immers gratis. De bibliotheek bespaart dus op licentierechten. Daarenboven heeft deze software minder krachtige pc's nodig, is ze veel stabiel en minder gevoelig voor hackers en virussen. En er is voldoende software ter beschikking. De bibliotheek van Oslo gebruikt open-sourcesoftware voor de ontwikkeling van volgende digitale diensten 'Ask the librarian', 'City diary', 'Bazaar' en 'Detector'. En ook de pc's van publiek en personeel draaien Linux en consoorten. Maar de belangrijkste reden voor Evans is dat projecten die ontwikkeld worden met open source kunnen gedeeld worden tussen bibliotheken. Van nature uit zijn bibliotheken wegens hun klemtoon op samenwerking, geschikt voor het open source business model. Op deze wijze zouden bibliotheken ook kunnen werken aan een technologie transfer van Noord naar Zuid. Waarbij Evans luidop droomde van de community www.librarylinux.org die onder meer een cd met hierop een complete set bibliotheeksoftware gratis zou verspreiden onder de ontwikkelingslanden.

Om een droom te realiseren is hulp van alle fronten welkom. Ligt hier trouwens geen taak voor VCOB en de provincies? VCOB biedt openbare bibliotheken de mogelijkheid om tegen gereduceerd tarief in te tekenen op Microsoft Select Licenties. Maar de OpenOffice Suite is volledig gratis en Mozilla's Firefox moet niet onderdoen voor Internet Explorer. Via demo's van wat deze pakketten te bieden hebben en ondersteuning bij de installatie ervan zouden VCOB en provincies de openbare bibliotheeksector kunnen helpen een aanzienlijke besparing te realiseren. En op die manier zouden ook de bibliotheekbezoekers in aanraking komen met deze open-sourcesoftware. Een nieuwe maatschappelijke rol wacht om opgenomen te worden.

Marc Storms, directeur VVBAD
marc.storms@vbad.be

Noten

1. Een exemplaar is aanwezig in de VVBAD vakbibliotheek.
2. http://www.vbad.be/08_standpunten/vlimani.html
3. De teksten van deze en de meeste andere voordrachten kan u consulteren op <http://www.ifla.org/IV/ifla71/Programme.htm>

Permeke: bibliotheek nieuwe stijl

Antwerpen, 2 september 2005

Op 22 april 2005, de laatste dag van ABC 2004, opende de nieuwe centrale bibliotheek van Antwerpen haar deuren aan het De Coninckplein. De bibliotheek kreeg de naam 'Permeke'. De oude Ford-garage van Oscar Permeke, volle neef van Constant Permeke, werd verbouwd tot het 'Permeke-gebouw'.

De vestiging van deze bibliotheek past in het Structuurplan voor de duurzame ontwikkeling van Antwerpen-Noord. De buurt heeft een sterk multicultureel karakter en een reputatie als probleem- en achterstandswijk. Het gebouw huisvest niet enkel de bibliotheek maar ook een stadskantoor, Antwerpen Averechts en Permeke Entrepreneurs. De aanwezigheid van verschillende ontmoetingsplekken – zoals het Grand Café, vergaderlokalen en het nog aan te leggen binnenplein – maakt dat het gebouw ook een uitgesproken sociale functie krijgt.

Op 2 september bracht een groep bibliothecarissen in VVBAD-verband een bezoek aan deze Permeke-bibliotheek. De verwachtingen waren hoog gespannen, hoe kan het ook anders? Antwerpen heeft immers de grootste bibliotheek van Vlaanderen. Directeur Marleen De Donder nam de honneurs waar. Zij schetste, lichte toe, onderbouwde... met verve. Het woord dat daarbij telkens terugkwam was 'flexibiliteit', een principe dat toegepast werd op de inrichting, op de materialen en op de diensten.

Zitbanken nodigen uit om een krant of een algemeen tijdschrift te lezen.
 Foto: Marc Storms.

Flexibele inrichting

De bibliotheek is gespreid over twee verdiepingen. Zij is niet opgesplitst in afdelingen maar in zones. Wie de bibliotheek binnenstapt, komt terecht in de marktzone. Het is een open ruimte met een aanbod dat de recreatieve volwassen gebruiker moet verleiden. Ze vinden er strips en een klein deel van de informatieve materialen. Aanpalend staat de populaire romans opgesteld volgens genre en de muziek. Overal staan raadpleegpunten voor opzoekingen in de catalogus en infopunten die continu bemand zijn. Rekken, infopunten en raadpleegpunten zijn mobiel: de inrichting kan zodoende snel aangepast worden. Deze keuze was ingegeven door de wens om de bibliotheek op verschillende tijdstippen op een andere manier te kunnen gebruiken.

Overal in de bibliotheek zijn rekken van hetzelfde type en dezelfde rode kleur terug te vinden. Foto: Marc Storms.

De eerste verdieping is te bereiken via een cyberhelling. In de tijd van de garage reden de auto's langs deze helling de showroom in en uit. Nu is ze een trap geworden met rode vloerbekleding en brede treden en wordt ze voorbestemd voor het korte cybergebruik. Als je langs deze trap naar beneden komt, heb je een mooi gezicht op de marktzone. De inrichting van deze trap als cyberhelling of recreatieve internetzone was gepland voor de week na ons bezoek.

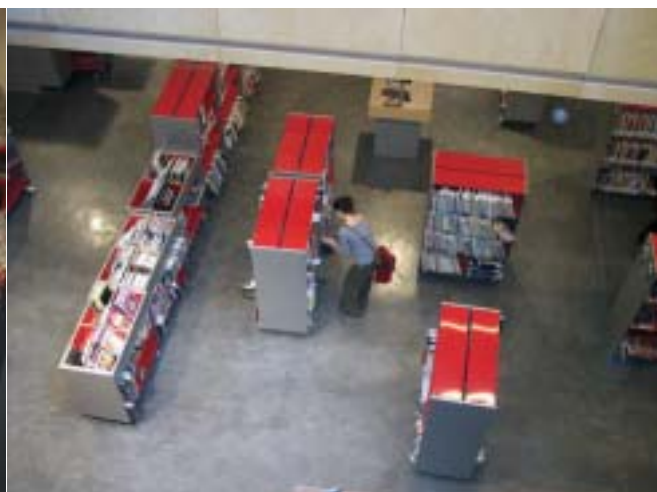
Op de eerste verdieping vind je de klassieke opstelling met de resterende (nog het merendeel van) informatieve materialen en de niet-populaire fictie. Een deel van de rekken (het middengebied) is verplaatsbaar zodat er snel een grote ruimte gecreëerd kan worden voor een lezing of een concert. Achteraan op deze verdieping bevindt zich de stille hybride studiezone die ingericht is met individuele werkplek-

ken en info-pc's. Deze ruimte kan afgesloten worden en is herkenbaar aan de felgroene wandkleur.

Overal staan rekken van hetzelfde type én dezelfde rode kleur, niet toevallig de officiële stadskleur. Dit bevordert de flexibiliteit: de rekken kunnen in elke zone ingezet worden.

Flexibiliteit toegepast op de materialen

Alle informatieve materialen staan opgesteld volgens één enkel plaatsingssysteem: ZIZO. Het aanbod in de marktzone kan wisselen naargelang van het seizoen of van de actualiteit, dankzij de mobiele kasten. Tijdens ons

De marktzone, gezien van op de cyberhelling. Een open ruimte, met een aanbod voor de recreatieve volwassen gebruiker. Foto's: Marc Storms.

bezoek was deze zone ingenomen door de boeken van de rubrieken Eten/Drinken, Wonen, Planten/Tuin, Kleding, Opvoeding/Gezondheid. Bij een volgend bezoek kan dat weer anders zijn. Supermarkten verplaatsen ook vaak de producten met de bedoeling de klant attent te maken op de diversiteit van het aanbod. Bij zijn zoektocht valt zijn oog dan immers ook op andere producten, die hij misschien zelfs koopt. Dat is een behoorlijk irritante werkwijze. Hoe zal de bibliotheekgebruiker reageren als zijn lievelingsrubriek weer eens van plaats veranderd is? Hij moet die weer gaan zoeken en ontdekt zo misschien andere rubrieken. Het kan. Maar de bibliotheek moet ervoor zorgen dat de gebruiker op een vlotte manier vindt wat hij zoekt. Zal dat lukken wanneer het aanbod wisselt volgens seizoen of actualiteit? En zal dat beter lukken met de ZIZO-aanduiding in plaats van het numerieke SISO-plaatsingssysteem?

voor Vlaanderen. Maar plannen om ze verder uit te bouwen zijn er naar verluidt wel. Want zijn het niet precies de kinderen die de weg naar de bibliotheek kunnen tonen aan dat middenveld, aan die multiculturele doelgroepen?

*Anne Van Essche, bibliothecaris Zemst
zemst@bibliotheek.be*

Flexibiliteit toegepast op de diensten

Dankzij RFID neemt de gebruiker enkele taken van het personeel over, bijvoorbeeld alle uitleentransacties. Inleveren, uitleenen, reserveren, dat doet de gebruiker voortaan allemaal zelf, tot en met het betalen van het A VM-leengeld met muntstukken. Er zijn geen traditionele balies meer, alleen nog infopunten. Het bibliotheekpersoneel krijgt meer tijd en ruimte om samen met de gebruikers de bibliotheek te verkennen. De focus ligt dus op de frontoffice taken. Alles wat met backoffice te maken heeft – de besteldienst, de catalografie en de boekverwerking –, is ondergebracht in een andere plaats. Dat geldt ook voor het achtergrondmagazijn.

De jobinhoud wijzigt, de personeelsleden krijgen er nieuwe taken bij. Centraal staat de gebruiker, er wordt aan KRM, of klantenrelatiemanagement, gedaan. Floorwalkers helpen de gebruikers bij de selfcheck. Ook vrijwilligers worden ingezet, *“t Stad – en dus ook de bibliotheek – is van iedereen”*.

En verder

Flexibiliteit alom dus. Ik ben benieuwd hoe dit alles verder zal evolueren. De Permeke-site is een ambitieus project. De bibliotheek neemt risico's: zones, flexibele opstelling, ZIZO-plaatsing, selfcheck...

Jan Van Vaerenbergh wil het 'nieuwe middenveld interfacen' en zich inleven in de multiculturele diversiteit, zo stelt hij in zijn opiniestuk *'Bibliotheken nieuwe stijl'* in *De Standaard* van 4 april 2005. Dat is een noodzaak wil de bibliotheek nog een rol van betekenis spelen.

Erg jammer dat de jeugd vooral nog vrij stiefmoederlijk behandeld wordt. Op dit moment is de jeugdbibliotheek nog lang geen toonbeeld

“Om dat soort plek te realiseren zullen openbare bibliotheken meer en intensiever moeten gaan interfacen met het socio-culturele weefsel, met name het nieuwe middenveld enerzijds en de multiculturele diversiteit anderzijds”.
Jan Van Vaerenbergh in *De Standaard*, 4 april 2005.
